

# Muudatused piiriüleselt liikuvate töötajate sotsiaalkindlustuse reeglites



**Liina Mauring**  
KPMG Baltics AS  
maksunõustaja  
tel 6268 722  
lmauring@kpmg.com



**Erle Laasberg**  
KPMG Baltics AS  
maksunõustaja  
tel 6676 872  
elaasberg@kpmg.com

Seoses majanduslangusega otsivad Eesti ettevõtted üha rohkem tööd välisriikides, kus tegutsedes tuleb silmitsi seista muu hulgas ka maksuküsimustega. Samamoodi on oluline tähele panna, milliseid makse ning mis riigis tuleb maksta, kui välisriigi töötajad teevad tööd Eestis.

Töötajate piiriülesel liikumisel on maksuküsimused olulised eelkõige seetõttu, et lisaks Eesti siseriiklikule regulatsioonile tuleb tulumaksu puhul arvestada ka Eesti ja teiste riikide vahel sõlmitud topeltmaksustamise vältimise lepinguid ning sotsiaalkindlustusmaksete<sup>1</sup> puhul tuleb Euroopa Liidus ja Euroopa Majanduspiirkonnas<sup>2</sup> ning Šveitsis piiriüleselt liikuvate töötajate puhul arvestada ka Euroopa Liidu Nõukogu määrusega, milles sel aastal jõustub rida muudatusi. Käesolev artikkel keskendubki kehtiva nõukogu määruse (EMÜ) 1408/71 ja 1. maist 2010 jõustuva määruse (EÜ) nr 883/2004<sup>3</sup> erinevustele piiriüleselt liikuvate töötajate sotsiaalkindlustusmaksete tasumise asukohariigi kindlaksmääramisel<sup>4</sup>. Piiriüleselt liikuvate töötajate all peetakse enamasti silmas kas lähetuses viibivaid või regulaarselt

mitmes liikmesriigis töötavaid isikuid, kusjuures regulatsioon hõlmab ka juhatuse ja kontrollorgani liikmeid.

Sotsiaalkindlustuse valdkonnas kehtib ELis põhimõte, et töötaja palgalt makstakse sotsiaalkindlustusmaksleid vaid ühte riiki. Näiteks, kui Eestis lähetuses viibiv töötaja on välisriigi sotsiaalkindlustusega kaetud ning palga väljamakseid teeb Eesti äriühing, siis peab Eesti äriühing tasuma sotsiaalkindlustusmaksud välisriiki, mis võib kaasa tuua hulgaliselt administratiivseid kohustusi (deklaratsioonide esitamine jms). Seega võib juhtuda, et sotsiaalkindlustusmaksleid makstakse ühes ja tulumaksu hoopis teises või mõlemas riigis. Nõukogu määrus ei reguleeri seda, milliseid sotsiaalkindlustusmaksleid tuleb maksta, vaid ainult koordineerib seda, millises liikmesriigis

<sup>1</sup> Eesti mõttes on tegemist sotsiaalmaksu, töötuskindlustusmaksete ja residentide puhul ka kohustusliku kogumispensioni maksetega.

<sup>2</sup> Island, Norra, Liechtenstein.

<sup>3</sup> Euroopa Liidu Nõukogu määrus nr 883/2004 hakkab esialgu kehtima vaid Euroopa Liidu liikmesriikide suhtes, kuid on oodata, et hiljem liituvad sellega ka Euroopa Majanduspiirkonna riigid ja Šveits.

<sup>4</sup> Kuigi uus määrus hakkab kehtima alates 1. maist, on selle rakendamisel ette nähtud üleminekuperiood 10 aastat, mil nii uut kui ka vana määrust võib rakendada paralleelselt.



vastavad maksed tuleb tasuda, vältimaks topeltmaksustamist ELis ja edendamaks töötajate ja teenuste vaba liikumist siseturul.

Määruse üldreegli kohaselt on töötaja kaetud töökohariigi sotsiaalkindlustusega ning sotsiaalkindlustusmaksleid tuleb töötaja palgalt maksta just selles riigis. Erandiks töö tegemise koha reeglist on lähetused ja töötamine mitmes liikmesriigis.

## Sotsiaalkindlustuse valdkonnas kehtib ELis põhimõte, et töötaja palgalt makstakse sotsiaalkindlustusmaksleid vaid ühte riiki.

### Lähetused

Lähetusega on tegemist siis, kui töötaja, kes tavapäraselt töötab ühes riigis, lähetatakse ajutiselt tööd tegema teise riiki. Praegu kehtiva nõukogu määruse kohaselt saab töötaja jääda lähetuse ajaks kaetuks oma tavapärase töökohariigi sotsiaalkindlustusega, kui lähetus välisriiki ei ületa 12 kuud. Selleks tuleb tööandjal taotleda lähetava riigi ametiasutuselt vorm E101, mis kinnitab, et töötaja on lähetuse ajal kaetud selle riigi sotsiaalkindlustusega. Lähetuse ajaks koduriigi sotsiaalkindlustuskaitse säilitamine on reeglina töötaja huvides, sest lühiajaliselt lähetuses viibimise ajal ei pruugi töötajal välisriigis piisavat sotsiaalkindlustuskaitset tekkida (õigus pensionile vms).

Näiteks kui Eesti äriühing lähetab oma töötaja tööle Soome kuni 12 kuuks ning soovib jätkata sotsiaalmaksete tasumist Eestis, siis tuleks töötajale sotsiaalkindlustusametist taotleda

vorm E101. Kui lähetus kestab aga kauem kui 12 kuud, siis saab vormiga E102 taotleda koduriigi sotsiaalkindlustuskaitse pikendamist veel kuni 12 kuu võrra. Lähetuse pikendamise vorm tuleb küsida lähetuse sihtriigi pädevalt ametivõimult. Käesoleva aasta 1. maist jõustuva nõukogu määruse nr 883/2004 põhimõtte kohaselt saab lähetuse ajaks koduriigi sotsiaalkindlustuse kohaldumist taotleda kohe kuni kaheks aastaks koduriigi pädevalt ametiasutuselt, kusjuures lähetuse pikendamist ette nähtud pole.

Uue määruse alusel on võimalik töötajat lähetusse saata alates esimesest tööandja juures töötamise päevast. Praegu kehtiva määruse kohaselt peab töötajal olema lähetava tööandjaga juba enne lähetust kehtinud töösuhe. Seega saab varsti koduriigi sotsiaalkindlustuskaitse jätkumist lähetuse ajaks taotleda ka töötajatele, kes on tööle võetud eesmärgiga nad kohe välisriiki lähetusse saata. See teeb nii mõnegi välisriigis teenuseid pakkuva äriühingu tööjõu planeerimise edaspidi lihtsamaks. Kokkuleppel kahe riigi ametivõimude vahel väljastatakse erandkorras lähetusvorme ka kuni viieks aastaks, kui koduriigi sotsiaalkindlustuskaitse jätkumine on töötaja huvides.

### Töötamine mitmes riigis

Teine erand töö tegemise riigi sotsiaalkindlustuskaitse kohaldumisest on töötamine mitmes liikmesriigis. Sel juhul on tegemist olukorraga, kus töötaja töötab vähemalt kahe liikmesriigi territooriumil ja tegemist ei ole ajutise iseloomuga, vaid töötaja tavapärase töökorraldusega.

Kui praeguse määruse alusel saab mitmes liikmesriigis töötava isiku pu-

hul sotsiaalkindlustusmaksleid maksta tema koduriiki (residentsusriiki), kui ta osa ajast ka seal töötab, siis uue määruse alusel tuleb hinnata, kas töötaja töötab koduriigis olulisel määral. Olulisel määral koduriigis töötamiseks loetakse olukorda, kus töötaja saab vähemalt 25% oma tulust või veedab 25% tööajast selles riigis ning saab palka vaid ühelt tööandjalt. Kui töötaja töötab koduriigis vähem kui 25% oma tööajast, siis tuleb sotsiaalkindlustusmaksleid maksta riigis, kus tema tööandja on registreeritud. Siiski, kui töötaja saab palka eri liikmesriikides registreeritud tööandjatelt, tuleb sotsiaalkindlustusmaksleid tasuda nii hetkel kehtiva kui ka uue määruse kohaselt töötaja koduriiki, olenemata sellest, kas ta koduriigis olulisel määral töötab või mitte. Mitmes liikmesriigis töötamise puhul tuleb samuti taotleda vastava riigi pädevalt asutuselt vorm E101.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et kui Eesti äriühing lähetab oma töötajad lühiajaliselt välisriiki, siis võib jätkata palkadelt sotsiaalkindlustusmaksete tasumist Eestis, kui sotsiaalkindlustusametist taotletakse vorm E101. Pikemaajalise töötamise puhul tekivad reeglina maksukohustused töökohariigis ning mitmes liikmesriigis töötamise puhul tuleb edaspidi arvestada, kas töötaja töötab oma koduriigis olulisel määral. Seega tuleb tööandjatel arvestada, et sotsiaalmaksete tasumise kohustus võib tekkida ka välisriigis, mis võib seal kaasa tuua registreerimiskohustuse. Seetõttu soovitame maksustamispõhimõtted uue määruse valguses varakult üle vaadata. •